

Leto I.

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. Letna naročnina 25 Din, za inozemstvo 40 Din.

NA MEJAH

Štev. 2.

Ček. račun št. 12.886
Telefon Jesenice 625
Uprava in uredništvo:
Jesenice, Krekov dom

LIST ZA GOSPODARSTVO, PROSVETO IN KULTURO

Jesenice, 15. avgusta 1936

Za zavržene temelje

Bolj in bolj sliči svet ogromnemu stroju, v katerem se vse godi v stilu nujnosti, sile, pritiska. Duh in vsako osebnostno življenje tone in umira v morju zmehanizirane splošnosti. Zvest lastne vrednote požirata fašistični in boljševiški kolektiv ter nas pretvarjata v brezpomembne kaplje veletoka človeške družbe, ki nas žene v razburkanih časovnih tokih na čeri propasti.

Človek je skoro prenehal biti človek, bitje, ki je zakoreninjeno s svojimi nedotakljivimi pravicami zaradi sličnosti v globočinah božjega življenja, — tudi duhovno bitje, ki ima razum za samostojno odločanje in iz tega izvirajočo zavest odgovornosti.

Čas je zmehaniziral življenje, življenje zmehaniziralo človeka: ubilo mu je duha, da se na splošno samemu sebi ne zdi več toliko vreden, da bi se mu videlo žrtev vredno delati in trpeti za svoje osebne duhovne vrednote, ki so osnovni stebri zdrave človeške družbe. Potelesil se je. Postal je meso; polip samemu sebi svoje lastne sile uničuje. — Kljub vsemu zunanemu pritisku, ki s silo moči iz množice sklaplja enoto, umira zavest duhovne skupnosti, po kateri narodi in

države žive iz čuta odgovornosti poedincev do družbe in obratno.

Človek, ki se je izkoreninil iz Boga in do perverzности malikoval svojim strastem, je razbičal svoje osebnostno življenje do trpkosti in je pripeljal družabno življenje v vihar ni razsul.

Vrniti se je zato treba k pravemu vrednotenju človeka. Pomagati mu moramo pregnati vso tisto navlako, ki zastira pogled v njegove lastne globine in v čiste nadnaravne višine. Naloga katolikov je to, naloga na ta način, da Boga sami v resnici doživijo, da ga drugi v njih najdejo živega, borečega se za človeka in njegovo pravico.

Borec-Bog in človek po njem naj razkrene verige zaslužjenim, sname okove tlačenim, stre železno silo utesnjevanja človeka v strojni sistem. Bogastvo njegovega življenja naj se pretaka v nas, nas druži in enoti, nas strne proti zmoti in naj nam vrne zavržene dragocene temelje človeške osebnosti in družbe.

Borec-Bog za pravico, za človeka poedincev in družbo je tu in čaka. Čaka na človeka-borca. Čas je, da postanemo borci za zavržene temelje.

Rast, propast in bodočnost Blejske Dobrave

Na vzhodnem pobočju Možaklje, kjer se ta upogne in nagne proti jutranjemu solncu ter preide v polotok med Radovno in Savo, leži lična, v solncu in zraku se kopajoča vas — Blejska Dobrava. Na eni strani je ta ljudska naselbina sosed mogočnega Vintgarja, kjer se Radovna peni po prepadih in kjer se pričenjajo meje letoviške blejske okolice. Na drugi strani obratuje v savski zaseki naša železarska industrija. Dobrava, ki je bila nekdaj čisto kmetško naselje, je postala ob razvoju jeseniških železaren pravo predmestje z delavskimi domovi, ki so tu na solncu in miru. Zadnjih 20 let pa je bila Dobrava sama sedež industrije elektrod in je kot taka zaslovela po mnogih evropskih deželah.

Kakor pravi župnik Lavtižar, je bila Dobrava poznana tudi v prejšnjih stoletjih. Ljubljanski škof grof Ernest Attems je posvetil dobavsko cerkev 13. septembra 1743. Cerkev je posvečena sv. Štefanu in so se tu vršili veliki shodi, na katere so kmetje pripeljali tudi svoje konje ter darovali za srečo pri konjereji. Cerkev spada v župnijo Zasip, ima pa stalno lastnega duhovnika, ki oskrbuje cerkveno službo na Dobravi. Do sedaj je bilo na Dobravi že več zlatomašnikov, ki so prišli na Dobravo po počitek in mir; več jih je tudi tu pokopanih. Kraj pa je dobil kar drugo lice, ko se je leta 1917 pričela graditi nova tovarna za elektrode. Vsem je še v spominu ta zanimiva gradnja, pri kateri so sodelovali tako rekoč vsi narodi zemlje, vojni ujetniki. Še danes se prebivalci dobrohotno spominijo ruskih mužikov, ki so morali prijati za

krampe, četudi so bili preveč lirčno navdahnjeni, da bi mogli z vneto delati daleč od svoje zemlje za tuje gospodarje. Za Italijane, ki so tudi sodelovali pri tej gradnji, pa bo ostal spomin, da v tisti dobi ni bilo na Dobravi in niti v okolici nobene mačke več. Ko je pričela obratovati nova tovarna, je postala Blejska Dobrava na mah industrijski kraj, saj je dobilo tu zaposlitev vedno od 200 do 300 ljudi. Zaslužki so bili lepi in kmetška vas se je pričela širiti v lično delavsko kolonijo. Elektrode je Dobrava prodajala po vsej Evropi, v Švico, na Norveško in velik del tudi v Rusijo, saj je bilo takih tovarn prav malo. Zadnja leta pa se je tovarni videlo, da izostajajo naročila in če ni naročil, ne pomaga niti še tako moderna tvornica in še tako potreben kraj. Nemčija je Rusiji zgradila lastne elektrodne tovarne in tudi v drugih krajih, kamor je Dobrava dobavljala, so se take tovarne zgradile. Domač odjem je bil neznaten in tvornica je morala obstati.

V dobi, ko je privatna podjetnost tako redka, v dobi, ko tako pogrešamo močne gospodarske iniciativnosti in ko ljudstvo tako potrebuje zaposlitve in zaslužka, smo morali gledati, kako rušimo še novo tovarno sredi naših potreb. Toda gospodarstvo ne pozna sentimentalnosti, nego mora železno slediti dejstvu — tvornica je utihnila in pustila 200 delavcev samih. Kdor še ni videl in doživel umiranje gospodarstva, ta si ne more predstavljati občutja, ki spremlja človeka ob takih prilikah.

Sreča pa je hotela, da stoji v bližini danes še

Z Jesenic

Po plačilo je odšel k Bogu Torkar Jakob, potem, ko mu je dolga leta služil v zvestobi, v devetdesetem letu starosti. Kdo izmed Jesenčanov ni poznal moža, ki je z dobroto na obrazu hodil po naših cestah, da si mu v očeh bral, da v duši še ni umrla mladost in da je tudi trpljenje in razočaranje zadnjih let umoriti ni moglo. Z dobrim možem, ki je skozi mnogo let nosil ob velikonočnih procesijah v svojih rokah vstalega Kristusa, se veselimo njegovega svidenja z Njim.

Kakor topel dih je šel mimo nas. Z ognjem v srcu in v duši se je preselil od nas, kjer je mraz, tja, kjer sijajo večno Sonce, naš prijatelj in sodelavec katoliških prosvetnih organizacij Tone Prešeren. Nenadoma sredi načrtov in mladostnih upov ga je večna Previdnost ob bolesti njegovih dragih in nas presadila na božje poljane. Tolaži nas zavest, da ostanemo v občestvu družine božjih sinov: prosimo za te, prosi ti za nas!

Nova postojanka nameščenske organizacije Z. Z. T. N.

Koncem meseca julija t. l. se je vršil sestanek prijateljev in somišljenikov stanovske organizacije društva: »Združeni zasebni in trgovski nameščenci Slovenije« na Jesenicah.

Izvoljen je bil pripravljalni odbor, ki ima urediti in pripraviti vse potrebno, nakar se bo takoj vršil ustanovni občni zbor. Izkazalo se je, da je ustanovitev te organizacije nujno potrebna.

Ob tej priliki je bilo sklenjeno, da bo novo ustanovljeno društvo samostojno (ne podružnica), ki bo prosilo Delavsko zbornico za registracijo. Tudi se je ugotovilo, da bo imelo novo ustanovljeno društvo okoli 100 rednih članov za Jesenice in Sl. Javornik. Društveni teritorij pa bo obsegal sodni okraj Kranjska gora.

Slovinci-izse- ljenci iz Francije na obisku v domovini

V torek 4. avgusta t. l. ob tričetrt na sedem je prispelo iz Francije z brzovlakom v domovino okoli 120 naših mož in žena rojakov Slovencev.

Na jeseniškem kolo-dvoru, kjer so imeli ne-koliko postanka, so jih pozdravili in jim prire-dili (kot edini) prisrčen sprejem pevci, člani Krekovega prosvetnega društva. Zapeli so jim več narodnih pesmi. V imenu Rafaelove družbe pa jih je pozdravil zna-ni izseljenski duhovnik g. Kastelic.

Izletnike, ki so po ve-čini rudarji v Aumetzu in Merlebachu v Loreni, iz znane lotorinske trd-njave in potovali pod vodstvom izseljenskih duhovnikov gg. Grimsa in Švelca, je sprejem izredno razveselil, zlasti pa jih je do solz ganila slovenska pesem. Saj pa tudi ni čudno. Po toli-kih letih bridke preiz-kušnje, samozatajeva-nja končno zopet na do-mači zemlji med svoji-mi rojaki, kjer zopet slišijo svoj materin je-zik v krogu svojih dra-gih, katere so morali zapustiti zgolj zaradi iskanja kruha v tujini zato, da se ostali morejo lažje preživljati na svo-ji rodni grudi.

Med tem pa, ko se vsem mogočim prišle-cem na Jesenice prire-jajo slavnostni spreje-mi, razobešajo zastave, prebivalstvo vabi z le-taki itd. — se na drugi strani za ta sprejem bratov Slovencev ni sto-rilo ničesar razen pove-danega. Predragi rojaki! Bodite nam iskreno po-zdravljeni in dobrodošli!

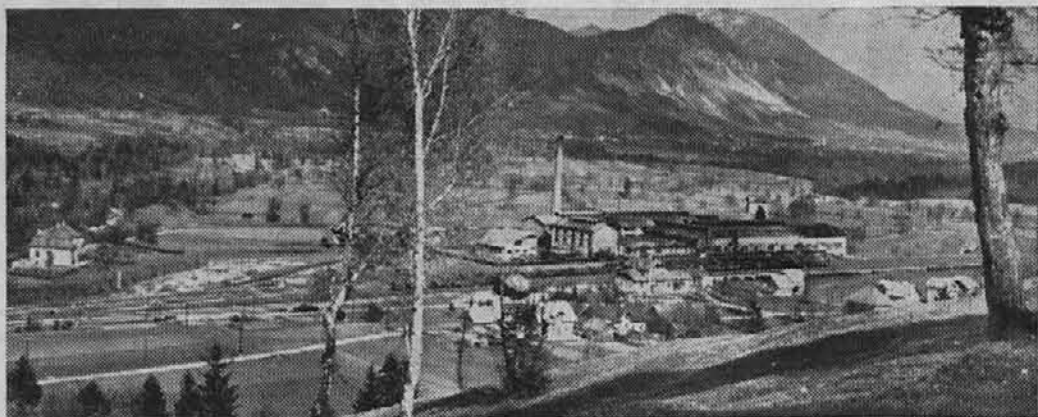
Inserirajte v našem
oglasniku!

Jeseničani na Materhorn

Slovensko planinsko društvo je organiziralo 30 člansko ekspedicijo naših vrlih plezalcov iz Dravske banovine, kate-ra je krenila 1. avgusta t. l. pod vodstvom zna-nega planinca g. Kopin-ška A. iz Celja, v Švi-carske Alpe.

Med ostalimi planinci-plezalcji so tudi trije na-ši Jeseničani in sicer: gg. Čop Joža, Freljch Ma-tevž in More Andrej.

Vsi skupaj namerava-jo, da se povzpnejo na skrivnostne vrhove Ma-terhorn, Monte Rosa in druge, katerih višina presega nad 4000 m. — Vrlim planincem želimo v njihovem nevarnem podjetju najboljših us-pehov!

Tvornica na Blejski Dobravi, ki je bila ustanovljena in podrti letos v spomladi.
Nova tvornica elektrod se gradi v Dalmaciji.

močna železarska industrija — jeseniške žele-zarne. Tvornica na Blejski Dobravi je bila tudi last istega lastnika kot so tovarne Kranjske in-dustrijske družbe in tako je ob močnem dihu jeseniških tvornic dobilo zaposlitev večinoma vse delavstvo, ki je bilo odpuščeno na Dobravi. Ne-sreča je bila tako preprečena in Blejska Dobrava je ostala tudi danes vesel in ponosen kraj solnca in delavskega oddiha. Dal Bog, da bi to ostala tudi v bodočnosti. Ako se ubranimo mi-slim, ki nas zadnje čase silijo, da gledamo v propast Jesenic in pogledamo v bodočnost, ki jo

želimo, vidimo v Dobravi lepo delavsko stano-vanjsko naselbino, zvezano z mogočno cesto na jeseniško mesto. Na Jesenicah kruh in delo, na Dobravi počitek in mirni dom delovnega ljud-stva. Ne, naš kraj ne sme postati industrijsko pokopališče, da bi se na njem obogatil drugi, nego bo rasel in se razvijal v čast in ponos privatne podjetnosti, v korist mladi državi in v dobro pridnemu slovenskemu delovnemu ljud-stvu, ki biva kot legitimacija obstanka in kot čuvar naroda na mejah naše lepe domovine.

Našim kmetom!

Bog je odkazal našemu jeseniškemu in okoli-škemu kmetu bivališča v neposredni bližini naj-večje industrije v naši domovini. Naš kmet pri Sv. Križu, Plavškem Rovtu, Hrušici in najbližji okolici razpolaga po večini s toliko zemlje, da bi skoro mogel imenovati te kraje obljubljeno deželo kmeta, kjer naj bi se in bi se pri pra-vilnem upravljanju te zemlje tudi moralo cediti mleko in med.

Kako pa je v resnici? Naš kmet, ki prav nič ne zaostaja v pridnosti in delavnosti za ostalimi svojimi slovenskimi tovariši, otepa revščino, leze iz dneva v dan v vedno večje dolgove, v vedno večjo gospodarsko odvisnost kapitala in množi s svojimi otroci industrijski proletarijat. Kmet, ki bi moral biti ponosen na svoj stan in svojo zemljo, ki bi moral biti stebel vere in sloven-stva, čuvar naših lepih starih navad in šeg, kakor je nekdaj bil, je v največji nevarnosti, da pade in utone v morju drugih močnejših, brezobzir-nejših stanov, da postane hlapec in suženj. Naš kmet, iz čigar rodu izhaja vse starejše jeseniško izobraženstvo, ki deluje na vidnih mestih, v me-jah in izven mej naše domovine, ta kmet danes v svoji revščini komaj čaka, da otroci odrasejo šoli, da jih čim prej spravi, pa čeprav samo do najtršega in najbolj grenkega kruha. Ta kmet danes nima denarja, da bi mogel dati svojemu na-darjenemu otroku priliko, da se višje izobrazí, bodisi za svoj kmetki, bodisi za drug strokovni ali za inteligenčni poklic. On samo prispeva s svojimi žulji, da se vzdržujejo srednje in visoke šole, njegovim otrokom je zaradi njegove rev-ščine pot v te šole zaprta.

Maloštevilni je kmetki stan v naši občini. Ta maloštevilnost, ki bi morala biti pravilno izko-riščana, največja opora njegovemu gospodar-skemu napredku, ta maloštevilnost našega kmeta tepe. To seveda ni prav, ampak tako je!

Vsem in vsakomur, če izvzamemo par izjem, se ne zdi vredno, da bi se brigal zanj in to

zaradi njegove maloštevilnosti. Danes, v teh ma-terijalističnih časih, ko vsakdo išče samo svoj lastni jaz, ko vsakdo stremi samo za tem, da bi svojega bližnjega gospodarsko čim bolj izrabljaj in čim več iz njega zase iztisnil, danes nima nihče časa, da bi se zavzel za majhnega in go-spodarsko slabotnega kmeta. V interesu marsi-koga je, da ostane kmetov položaj takšen, ka-kršen je sedaj, v interesu marsikoga pa celo, da se kmetov položaj, če le mogoče še poslabša, ker potem bo šla njegova pšenica tem bolj v klasje.

Zato se je uredništvo lista »Na mejah« odlo-čilo, da dá tudi našemu kmetu prostor v svojem listu, kjer bo mogel razložiti svoje težnje in težave, kjer bo mogel vprašati za svet, kjer se bodo obravnavala vsa zanj pereča vprašanja. Uredništvo bo skrbelo za to, da se bodo razkri-vale rane kmetkega gospodarstva v naših kra-jih, nudilo bo tudi primerna zdravila za ozdrav-ljenje le-teh, katerih se bo vsakdo, ki ima dobro voljo tudi poslužil. Pogovorili se bomo o napa-kah, ki jih delamo v našem gospodarstvu, skušali odpraviti vzroke našega slabega gospodarskega stanja, posebno one, ki so v nas samih in katere lahko sami odpravimo. Uredništvo bo dajalo smernice, po katerih se moramo ravnati, da se našega kmeta gospodarski položaj čim prej iz-boljša. Zaveda se, da bo treba orati ledino. Zato prosi vsakogar, ki je dobre volje, da mu pri tem delu pomaga in sodeluje. Skupno delo je porok, da bo čim prej napočila zora gospodarskega ozdravljenja in napredka našega kmeta, ki je in ostane stebel občine in države ter porok našega narodnega razmaha.

Čuvajmo domačo industrijo, dokler
je v skladu z interesi naroda!

Jeseniški državni uslužbenci in draginja

Poleg zadnjič obrazloženega vprašanja Jesenice—Zenica je na Jesenicah trenutno najvažnejši problem prevedba najdražjega mesta v Jugoslaviji v draginji primerni prvi draginjski razred. V jeseniški občini prebiva nad 400 železničarjev, učiteljev, carinikov, orožnikov, poštarjev in drugih državnih nameščencev, ki so zaradi draginje v kraju v prejemkih občutno zapostavljeni napram svojim stanovskim tovarišem v drugih krajih. Nehote so postale Jesenice, ki kažejo sicer razmeroma najboljši življenjski obstanek v Sloveniji, pravo kazensko mesto za državne nameščence, katerih prejemki so po vsej državi izenačeni in se ravnaajo — izvzemši Jesenic — le še po draginjski stopnji. Ne samo, da so Jesenice na meji, ki je v stalnih stikih s sosednimi narodi in da kažejo kot take višino našega življenja ob vsaki priliki ter služi obstanek tukajšnjih državnih nameščencev kot legitimacija tujini, nego postaja njihovo življenje uprav nemogoče. Jeseničani smo napram tem svojim someščanom napravili velik greh, ker nismo pravočasno oskrbeli, da bi prišel kraj v tisti draginjski razred, ki ga more po stopnji draginje nujno imeti. Morda smo stvar zavlačevali zaradi splošnega vtisa življenja na Jesenicah, ki temelji na tovarni, mogoče pa tudi zaradi neupravičenega mnjenja, da bo to pač prišlo samo od sebe.

Pododbor Jugoslovanske radikalne zajednice, v katerem sodelujejo tudi železničarji sami, je prevzel nalogo, da zbere podatke in da posreduje za draginjski dodatek državnim nameščencem na Jesenicah. Ta odbor je pred tedni izdelal spomenico, ki bo te dni razposlana uradnim potom na pristojna ministrstva s podkrepitvijo slovenskih ministrov. Iz podatkov, ki so bili v ta namen zbrani, je razvidno, da je cena živilskim potrebščinam na Jesenicah od 20 do 30 odstotkov večja kot pa v mestih, ki so v prvem draginjskem razredu. Pri nekaterih potrebščinah znaša ta odstotek celo 50 do 60 odstotkov, posebno napram cenam živil v južnih krajih. Grozdje in sadje pa stane na Jesenicah včasih tudi 100 odstotkov več kot v mestih s prvim in drugim draginjskim razredom. Kako se more potem zahtevati od državnega nameščenca na Jesenicah, da bo izhajal z istimi prejemki, odnosno s prejemki najcenejšega draginjskega razreda, v katerem se sedaj Jesenice nahajajo, posebno še, ko znaša veliko železničarskih plač Din 600.— mesečno? Kako je mogoče, da bi za državne nameščence morali veljati tu isti prejemki, kot kje na jugu, ko je tu draginja in ko je tu življenjski standard mnogo višji. Pa ne samo draginja, o kateri bodo v prihodnji številki navedeni tudi podrobni podatki, nego tudi druge okoliščine zahtevajo, da se Jesenice prevedejo v prvi draginjski razred. Kot prvo mesto od dveh mej, so Jesenice središče tujskega prometa. Središče in izhodišče tujskega prometa so Jesenice že po svoji železniški zvezi. Tujski promet mora podražiti vsak kraj, posebno še, če ga obiskujejo državljani z višjo valuto. Naši državni uslužbenci so tu izpostavljeni stalnim stikom s stanovskimi tovariši in z državljani sosednih držav. Njihovi prejemki in v nižjem draginjskem razredu pa ne dopuščajo nobene reprezentance, ki bi jo država tako zelo potrebovala. Jeseniški državni nameščenci imajo v primeri s svojimi stanovskimi kolegi v središčnih mestih, ki uživajo vkljub manjši draginji višji draginjski razred še to neugodnost, da morajo pošiljati svoje sinove v oddaljene višje šole, kar nameščencem v središčih ni potreba. Tudi to so izdatki, ki obremenjujejo

državnega uslužbenca poleg draginje. Jasno je torej, da jeseniški državni uslužbenec pri sedanjem draginjskem razredu ne more živeti niti svojim someščanom enako življenje, kaj šele, da bi živel tako, kot zahtevajo državni in narodni interesi mesta na meji.

Draginja na Jesenicah ni umetno stvorjena, nego je izraz karakterja kraja, zato se za znižanje draginje ne da doprinesti nobenih predlogov. Jesenice so naše največje industrijsko mesto, potisnjeno čisto iz dežele pod Karavanke. Lepa okolica in svetovno znana letovišča odvzemajo ves trg, železniško križišče vabi tujce in jih zadržuje. Ozka gorska soteska ne dopušča nobenih vrtov, ki se umikajo stanovanjskim kolonijam razvijajoče se železarske industrije. Prvi kraj, ki lahko delno oskrbuje življenjske potrebščine, leži ob vedno polnih letoviščih in za Jesenice ostane le nabavka iz oddaljenih slovenskih pokrajin. Na jeseniški živilski trg prihajajo vozovi iz okolice Radovljice, Kranja in tudi iz Škofje Loke. Redko kateri tržni dan se izvrši brez udeležencev z Dolenjske in Belokrajine. To so dejstva, ki povedo dovolj in pod temi razmerami mora na Jesenicah vladati le draginja. Velik konzum delavskih družin pokupi po svojih prilikah, družina državnega nameščenca pa hodi po trgu in išče svojemu draginjskemu razredu primerne cene, ki jih v našem mestu ni in jih ne bo. Edina pomoč je v tem, da se Jesenicam da draginjski razred najvišje odmere, ki ga izmed vseh krajev v državi najbolj upravičeno zaslužio.

V prihodnjih dneh bo pododbor JRZ na Jesenicah poročal na javni seji o korakih, ki jih je napravil do sedaj. Upanje je, da bo krivica popravljen in da bo našim someščanom-državnim nameščencem dano to, kar zaslužio.

Spored

Gorenjskega prosvetnega tabora na Jesenicah

dne 29. in 30. avgusta 1936 ob 40 letnici Krekovega prosvetnega društva, 30 letnici Zveze katoliških fantov in 25 letnici godbe Krekovega prosvetnega društva pod pokroviteljstvom voditelja Slovencev, notranjega ministra dr. Antona Korošca.

Spored slavnosti:

Sobota 29. avgusta: ob 20: iluminacija Krekovega doma; ob 20 in pol: misterij »Sleher-nik« na prostem.

Nedelja 30. avgusta: ob 6: fanfare na balkonih Krekovega doma; ob prihodu prvih vlakov: sprejem gostov; ob 9: sprejeto skozi Jesenice; ob 10: sv. maša z ljudskim petjem na »Orlovskem«; sv. mašo daruje nadškof dr. Anton Bonaventura Jeglič. Po sv. maši: prosvetni tabor, govorita dr. Jože Basaj, ravnatelj Zadržne zveze, in Lojze Ilija, urednik »Slovenca«. Po taboru: koncert godbe Krekovega prosvetnega društva; ob pol 15: slovesne večernice z ljudskim petjem; ob pol 16: slavnostna prireditve s sporedom: 1. slavnostna godbena uvertura; 2. pesem proslave, poje jeseniški zbor; 3. Kaj ti je, mojca? — simbolične vaje; 4. Rajanje s škafci — dekleta v narodnih nošah; 5. tekmovanje narodnih noš — ocenjevanje (razdelitev 15 nagrad za najlepše noše); 6. gimnastične vaje fantov in deklet; 7. tekme v teku in metu krogle; 8. tabor fantov in deklet; 9. koncert godb; ob pol 20: Slovenska mati, alegorija.

II. sportna revija A.S.K. Gorenjec Jesenice

Namen »Sportne revije« je, pokazati javnosti napredek kluba na sportnem polju. V primerjavi letošnje revije z lansko opazimo, da je ostal klub na isti stopnji, kot je bil pred letom.

Vsi rezultati, od vseh nogom. moštev, preko table-tenisa in hazene do lahke atletike so prišlo enaki lanskim. — Kratko poročilo bi bilo: Table-tenis: Prvak g. Pohar S. K. Bratstvo. Gorenjci so izpadli iz predtekovanja.

Rez. Kovinar: Gorenjec nogomet 2:4 za črno-bele. Edina zmaga v celi prireditvi.

Hazena: Spričo slabe postave se je poraz pričakoval ali rezultat 20:4 je presenetil.

Juniorji nogom. Kovinar: Gorenjec 1:1. Z dobrim startom bi črno-beli lahko odločili v svoj prid.

Nogomet I. Gorenjec: Hermes 1:6. Zmagal je tisti, ki je pred golom bil odločnejši. V polju sta si bila enako vredna.

Lahka atletika: Tek 100 m. Pribil, Šter, za prsa Natlačen 12 sek. — Natlačen v predteku 11,8.

Krogla, Jeglič Ilirija 12 m 59, Žvan Gorenjec 10 m 63.

Disk: Jeglič Ilir. 35, Žvan je razočaral z 26,69 m.

Skok v daljavo: Požar Prim. 6,03 m, Klinar Gorenj. 5,88 m. Natlačen ni ponovil skoka na 6,10 m, nego 5,77 m.

Tek 400 m: Skušek Prim. 55,4, Klinar Gorenjec 54 sek., nov rekord za Jesenice.

Tek 3000 m: Pogačnik Prim. 9,59,2 sek, Gorenjci so startali 3, od katerih pa ni bil nihče med prvimi.

Tak je kratek pregled. Agilnemu Gorenjcu želimo vztrajnosti in stare borbenosti naših fantov, da bo drugo leto stopil pred občinstvo v polni zavesti, da je dosegel mnogo več in to vse z geslom: Zdrav duh v zdravem telesu.

*

Turistični klub »Skala« je imel 2. avgusta v Hrenovci veselično prireditev, ki se pa zaradi mrzlega vremena ni obnesla.

V tekmi z ljubljanskim Slovanom: Bratstvo 6:1, je bil težko poškodovan vratar Bratstva. Morali so ga odnesti z igrišča. Poškodbe je dobil na glavi.

V Berlin in Hamburg je odšel posebni vlak v sredo 5. avg. zvečer. Med potniki je bilo tudi 22 Jeseničanov.

Z Bleda

Na Bled so prispeli: Kralj Peter II., kraljica Marija ter kraljeviča Tomislav in Andrej.

Kendova posestva na prodaj. Komu ni poznano ime Kenda. Razvoj Bleda je v zadnjih letih v marsičem združen z njim. — Gospodarski dvig pa tudi pogibelj nekaterikov spremlja njegovo delovanje. Bledu je s svojo gospodarsko iniciativnostjo vendar v marsičem koristil. V tem mesecu pa bodo prodana vsa njegova podjetja in posestva. — Tako vse mine.

S Koroške Bele

Društveni izlet. Dne 12. in 13. septembra bo Katoliško prosv. društvo priredilo svoj drugi letošnji izlet in sicer na Sveto goro pri Gorici. Šli bi v soboto ob 2 popoldne z avtomobilom s Koroške Bele v smeri Trbiž - Bovec - Kobarid - Tolmin - Solkan - Sv. Gora. Na Sveti Gori bi prenočili, opravili svoje pobožnosti, imeli skupno sv. mašo s slovenskim petjem, ki Goricianom ni dovoljeno, in odšli nato v Gorico, si jo v glavnem ogledali, nato pa zopet odrinili na doberdobsko vojaško pokopališče, ki je eno najbolj drastičnih izmed vseh. Po novi avtomobilski cesti bi se nato odpeljali v Trst in se preko Postojne in Ljubljane vrnil domov. V celem bi prevozili 370 km. Stroški s prenočitvami, vožnjo in vizumom bi znašali za društvene člane Din 150, za nečlane Din 165. Vsakdo, ki bi se rad udeležil izleta, naj 15. ali 16. avgusta prinese društvenemu tajniku denar, podatke in štiri fotografije, ki jih rabimo za skupni potni list.

Javorniški most. Mesto spominske plošče v spomin na to, da je pred desetimi leti Sava odnesla most, ki je vezal Javornik z Gorjami in Dobravo, se je letos odločila banovina, da bo podprla akcijo novega cestnega odbora, v katerem je tudi naša občina zastopana po Smolej Andreju, da se napravi nov most. Stvar je nekoliko zastala zaradi tega, ker je bil namesto prvotnega načrta za zgolj leseno konstrukcijo predložen še drugi z železno konstrukcijo. Sedaj pa, kakor čujemo, v kratkem začnejo z gradnjo.

Naročajte svojcem, ki so v tujini naš list. — Razveselili jih boste.

Jubileji jeseniške katoliške prosvete

40 letnica Krekovega prosvetnega društva.

Z ljubeznijo do narodne svetinje, svete vere in materine besede so položili pred 40 leti v zibko dete, ki so ga krstili za »Slovensko katoliško delavsko izobraževalno društvo«, botri z očetom dr. Janezom Ev. Krekom: jeseniški farni pastir Avguštin Sinkovec in njegov »tretinek« kaplan Škrjanec, delavci Peter Rozman, Luka Šoberl, Ferdinand Rakef, Janez Mencinger in vajenec France Torkar. Šele čez leto dni je prišla meseca kimovca visoka vlada in dala »vedeti«, da nima ničesar proti birmanju tega deteta. Vinotoka pa so birmali to dete na prvem rednem občnem zboru in mu dali za prvega varuha dolgega Nikola Bernarda, da bo lahko čez vse gledal, kakor je rekel gromovnik delavstva Peter Rozman.

S polnim razmahom so planili možje in fantje na delo za procvit mladega društva. Pri »Markotu« na Savi so si v prvem nadstropju napravili iz dveh sob malo dvorano. V en kot so postavili odrček, na katerem se je prva postavila »Županova Micka«, ki je pa bila še v hlačah, ker jo je igral moški. Tesno ji je bilo, ne samo pri srečanju, raje še bolj na prostoru, ker je njen ljubimec Peter s svojim gromovitim basom zasedel devet desetih odra. Vrstila so se predavanja, igrice, pevski večeri. Muzikant Nikola Bernard je ustanovil tamburaški zbor »Peričnik«, ki je imel vedno polne roke dela. Lepo in prijetno je bilo.

Ponosno so korakali za društveno zastavo, ki so jo izdelale žene in dekleta. Na nji so upodobili zaščitnika društva velikega delavca tesarja, sv. Jožefa.

Novo stoletje je prineslo na Jesenice nov duh. Razbohotilo se je nemštvo, ki je hotelo zavojevati fužinarske Jesenice kot svojo postojanko pri pohodu na Jadran. Burševstvo je prišlo preko Karavank, ustanavljalo je razne »vereine«. V teh »vereinih« so našli zabavo vsi, ki jim ni bilo mnogo do narodne svetinje, kakor tudi razni »zajci«, ki so hoteli biti divjačina visoke gospode. Lutrovske tempelje v Novi vasi je vabil in mnogo bi jih privabil, da ni bilo našega društva, ki je stopilo na branik pred poplavo duha tega burševstva, katerim je bilo geslo »Los von Rom!« Tudi slovenski nasprotniki so začeli z geslom »Proč od Rima!« delovati proti razmahu krščanske prosvete. Sinkovec pa je zažvižgal in deževalo je predavanj proti novemu duhu.

Po odhodu župnika Sinkovca se je boj še poostрил in je zlasti leta 1904 planil na dan. Pa so bili novi čuvarji. Župnik Zabukovec jih je ugnal v kozji rog. Mladi Zabret in Prijatelj, kaplana, sta mu pomagala. Vsak teden po dvoje predavanj. V tem letu je vzletela vseslovenska misel. Zabret je snoval mladinski klub. Tamburaši so si napravili čepice s slovenskimi kokardami, najbolj pa je udarilo burševstvo izpodrivanje cesarske zastave. Slovenska trobojnica je prevladala. Društvo je vodilo boj za narodnost. Dvorana pri »Markotu« je postala premajhna. Kupili so svet, ki so ga prepustili Ciril-Methodovi družbi za vrtec, kjer še danes stoji. To leto je bilo leto razmaha naše prosvete. Z Jesenic je začela prodirati zavest pozitivnega katoličana tudi v okolico. Leto 1905 je bilo početak mladinskega pokreta. Iz lutrovskega templja je vrgel Peter Rozman burše, dvorano pa dal našim prvim telovadcem. Na konzumskem svetu se je pa pripravljala gradnja »Delavskega doma«, ki je bil tudi dograjen leta 1906. Začela se je nova doba.

Za Zabretom in Prijateljem sta prišla kaplana Čuk in Kogej. Čuk, organizator mladine in de-

lavstva, Kogej muzikant. Leta 1907 je bil blagoslovljen »Delavski dom« ob priliki prvega zveznega nastopa mladine. Začela se je doba procvita. Nič več ni bilo strahu za obstanek, čeprav so se ojačila burševska društva s Slovenci, ki so ljubimkali z nemško gospodo. Nemška šola ni opravila svojega namena, ker na straži je stala društvena šola: vzgoja mladine v telovadnem društvu in predavalnica, ki se je redno polnila vsaj dvakrat na teden. Leta 1906 je dal fužinar prvega »Orla«, 1907 so se organizirale žene in dekleta v svojem odseku. Oder je vzgajal zavest samostojnih nastopov, godba dajala pošteno zabavo. Kremenite so bile Čukove besede: »Društvo mora stati in obstati. Možatost, odločnost in vztrajnost društvnikov mora streti nakane nasprotnikov in dobri stvari pomagati do končne zmage.« Padel je vpliv burševstva in njegovih slovenskih poturic, ki so se prodali došlim gospodom preko Karavank. Skupnost in vzajemnost duhovnika z delavcem je žela uspehe. Udarili so fantje preko Karavank. Celovski zmaj je zijal, pa požreti jih ni mogel. Na vseh črtah je sledil uspeh uspehu. Vse to se je godilo pod pastirovanjem odločnega gospoda Skubica in njegovih kaplanov. Ta doba je bila naša doba. Naš mož, naš fant je vodil Jesenice, najsi je bilo to v javnem življenju ali prosveti. Jesenice so ostale slovenske in to po nemali zaslugi slovenskega katoliškega delavstva.

Vojna. Odšli so na bojno polje in tam je ostalo nekaj najboljših delavcev. V dom so prišli vojaki Madžari. Ognjišče katoliške prosvete je bilo skrunjeno po kletvinah. Leto 1917 je poglalo vojake iz doma. Doma ostali so se dvignili, zlasti žene in dekleta so bile na delu za jugoslovansko deklaracijo. V jeseni je kriknila »Naša kri« pod režijo Slavka Savinška raz oder. Junija 1918 je bila velika Krekova akademija in v Lovrenčičevem »Vstajenju« je bila ena sama zahteva po svobodi. V »Narodni svet« so postavili na vodilna mesta društvene delavce. Pomagali so centralnemu svetu z dotacijo 2000 K, ki so jih zaslužili na septembrskem koncertu. 29. oktober 1918 je bil dan izpolnjenih želja.

Povojna doba. Iz opojnosti navdušenja je bilo skorajšnje iztreznenje. Nastopil je nov nasprotnik, ki je izrazil svobodo s tem, da je hotel imeti edino voljo in oblast na Jesenicah. V tem času je prišel na Jesenice dobrodušni Tone Kastelic. Mesto dobrodošlice ga je pozdravila borba za obstoj katoliškega življa. Težka je bila ta borba, pa jo je izvojeval. Njegov kremeniti in neodoljivi pobornik je bil France Gabrovšek, ki je živel v borbi za krščansko delavstvo, obenem pa je bil neizčrpljiv v predavanjih in vzgoji katoliške prosvete. Janez Repinc, ki ni odjenjal niti med vojno, je imel organizirano svojo godbo, ki je bila poleg pičle peščice junakov krepka opora v tem boju. Prestali smo. Društvo mora obstati in je obstalo.

Nova doba je bila pisana v neumornem delu članstva. 1922 je bil kupljen svet za gradbo novega doma, ker je stari postal pretesen. Kot čebelice so nosili člani in članice med v panj in uresničila se je zamisel. Nov dom-palača je bil zgrajen. Vsi se spominjajo tega gigantskega dela, ki se kot film vrti pred nami. Društvo je bilo razpuščeno l. 1933. Križev pot je šlo zopet članstvo društva. Pa dvignili so se novi poborniki, da je po obnovitvi vstalo s polnim razmahom.

40 let nazaj. Pred menoj vstajajo delavci katoliške prosvete. Poleg zgoraj omenjenih naj se spominjam še Janeza Krivca, Šimna Ravnika, Sipka Poženela, Jaka Savinška, ki so dobili pri

Njem plačilo za svoje delo. Miha Šolar, pridno si zmerjal, še pridneje delaš. Janko Šranc, naj ti ne bo žal krvavih žuljev. Černe, dober predsednik si bil. Brtoncelja, Arnež, Bički, Rozmani, Šoberli, vaš trud ni bil brez uspeha. Jože Markez, niso rastle zastonj lipe v sobi na odru in Bručana Jožeta naj ne bo sram, da je mesto skozi vrata skozi peč na oder prišel. Lojze Poženel, častna je petnajstletnica miklaževanja. Jaka Gospodarič, dobro si vlekel srečke loterije. Torkar France, potrebna je bila tvoja pomoč posebno pri odru. In ti, ki te ne imenujem, ti sleherni član in sleherna članica, bodi posnosna na sleherni donos društvu.

40 let. Pred menoj vstajajo delavci velikani. Kdo bi jih naštel. Bog nam pa daj za zgled Savinškovo mamo, ki čez trideset let dela in gara. Ob našem prazniku pozabimo na vse neprijetnosti. Ob našem prazniku 40 letnega dela dvignimo naša srca, posvetimo vse svoje moči, da bo naš polet k soncu in ne padec v temine. Delavci in delavke za katoliško prosveto, kronika naj priča o vaši agilnosti. Na letošnji jubilej pa zapišimo v kroniko z zlatimi črkami:

»Dete je zrastle v krepkega, zdravega moža.«

30 letnica organizacije mladine.

23. svečana 1906 je vzletel proti soncu. Poletel je v belo Ljubljano in iz nje preko slovenske domovine. Preko Karavank je zaplaval nad zelenim Rožem in ni se ustrašil celovškega zmaja. Dvignil se je še više in njegov polet je bil zmagovit nad moravskimi ravninami in češkimi šumami. Pozdravile so ga slovaške Tatere. Drznil se je celo v cesarski Dunaj. Bistvo oko je našlo Porenje, Westfalsko, kjer koplje roka našega rudarja. Šinil je preko Oceana in Kolumbova dežela ga je pozdravila. Še plove in kraljuje. Ponosna je bila naša domovina nanj.

In temu pokretu je bil oče jeseniški fužinar.

25 letnica Krekove godbe.

Junaki so bili fantje in možje. Niso zatrepetali pred raporti vsemogočnega P. Zatrobili so rogovi in Kogej s krivci za klobukom je vihtel taktirko. Čast vam: Janez Repinc, Jože Bernard, Pavle, Tone in France Torkar, Ravnik in Bručan in drugi nič manj zaslužni. Vsi tabori in izleti so žive priče dela in mi, Jeseničani, smo zelo, zelo ponosni na vrlo godbo.

Kaj mi mislimo...

»Jugoslovanska pošta«, ki izhaja v Sarajevu, prinaša v zadnji številki obširno poročilo o sestanku JRZ na Jesenicah, na katerem je bil podan strokovni referat o vprašanju Jesenice—Zenica. Pod velikim naslovom »Demagoški nastopi proti železarni v Zenici« napada list govornike, ki so na tem sestanku zagovarjali obstanek jeseniške železarne in obstanek jeseniškega ljudstva. Ni naš namen in tudi ne spada v predale našega lista, da bi odgovarjali na izbruhe posameznih piscev, listov in lističev. Dolžnost naša pa je, da branimo obstanek našega ljudstva in da stojimo na straži proti vsakemu, ki bi hotel rušiti naše pridobitve pod kakršnokoli lepo ali nelepo pretezo, zato tudi ta kratek odgovor.

»Jugoslovanska pošta« piše med drugimi napadi in protislovji, ki jih nočemo navajati, tudi dobesedno sledeče: »Jeseničani menda ne mislijo, da se jim bo zasigural privilegij na visoke zaslužke in na višji življenjski standard.« Že iz tega stavka je razvidno, kaj navaja obširni napad omenjenega lista na jugu, ki je le eden izmed mnogih, ki se zaganjajo v naše železarne in v naš življenjski obstanek. Mi smo kot prvi zavzeli svoje stališče do nastalega vprašanja in to že takrat, ko se še nobenemu izmed sedanjih piscev o Zenici ni zdelo vredno, da bi posrežoval za obstoj in napredek našega kraja. Iz naših poročil v naših listih je razvidno tudi, da smo napovedali borbo po strokovnih ugotovitvah za obstoj kraja in tudi za koristi gospodarskega prospeha našega skupnega državnega gospodarstva, ki ne dopušča eksperimentov, da bi se investiral davkoplačevalski denar za prosih enega kraja in da bi zaradi tega moralo propasti gospodarstvo naše ožje domovine. Mi ne pustimo, da bi morala propasti obstoječa naša industrija pod kakršnimikoli izgovori ali željami. Naša utemeljitev je bila strokovna in močna, da je borci proti obstoječim železarnam v Sloveniji niso mogli zavračati. V trenutku, ko jim je zmanjkalo besed za zavijanje dejstev, pa je »Jugoslovanska pošta« prišla na dan z gornjo izjavo, ki kaže, da gre borba čisto za nekim drugim

momentom, to je, da te kroge mučijo številke o naših pridobljenih mezdah in o našem razmeroma dostojnem življenjskem standardu, očitajo nam in pravijo, da ne smemo misliti, da bomo mogli ohraniti višino našega življenjskega standarda.

Tu pa mineva meja, do katere si pustimo staviti vprašanja, kaj mi mislimo. Da, gospoda, mi mislimo ohraniti pridobljeno in priborjeno višino našega življenja, mi mislimo tudi ta naš obstanek zvišati. Da Slovenci mislimo v mladi in bogati domovini ohraniti in pridobivati, to je naš življenjski smisel. Gospoda, ki je gornje vprašanje zastavljala nam, je pozabila, da smo si naš obstanek priborili pod tujimi narodi, da smo si ga pod tujimi znali izboljšati in ohraniti. Pozabila je, da smo se za obstanek borili skozi stoletja in da ga nismo dobili darovanega, zato naj »Jugoslovanska pošta« oprosti, če ji povemo, da si ta naš standard mislimo ohraniti tudi v Jugoslaviji, v katero smo želeli kot narod napredka. Mi smo Jugoslavijo ustvarjali tudi z namenom, da v svobodni in naši državi ne samo ohranimo, kar smo tja prinesli, nego da tam še ustvarjamo dalje. Zato tudi ne bomo dopustili, da bo hotel kdo v tej naši državi napredovati le tako, da propadamo mi. Hočemo pomagati in pomagamo vsemu in vsakemu k napredku in napredek južnih krajev nam je najbolj pri srcu, samo ne po načrtu: napredek juga — propast Slovenije. Dejstvo je, da so propadle Trbovlje in da so se povečale produkcije premogovnikov na jugu. Dejstvo je, da se je demontiral marsikateri stroj v naših tovarnah in prenesel na jug. Dejstvo je, da se je odkrila kolodvorska streha v Pragerskem in se je prenesla v Niš. Dejstvo je, da je nazadovala slovenska lesna industrija in da je napredovala južna. Dejstvo je, da je jug gradil železnice vsaj 100 odstotkov bolj kot mi. Dejstvo je, da je tudi naš denar naložen na jugu. Vsa ta dejstva pričajo, da mislimo prav, ako mislimo sedaj energično braniti Jesenice za obstanek tišočev ljudstva v našem kraju, zaradi katerega smo se oglasili in potegnili mejo, do kam lahko segajo napadi. Tako mi mislimo!

Z Breznice

Z veseljem smo pozdravili list »Na mejah«, ki naj bo med nami vez za prijateljstvo in spodbudo dela.

Pri nas nismo zaspanci. 8. avg. smo poromali na Višarje, da se priporočimo višarski Materi božji. 127 nas je bilo, večinoma iz naše fare. Vodila sta nas g. kaplan Stancar in g. dr. Knific. Lepo je bilo, le iznosrajčniki so nas izzivalno motili med službo božjo. Cerkevna oblast naj opozori na dostojnost in spoštovanje pričanja.

Za tabor na Jesenicah se pridno pripravljamo. Pripeljali bomo ženina in nevesto s svati in balami, da bo pester spreved. Tudi za fantovski in dekliški nastop smo na delu.

Letoviščarjev imamo letos obilo. Prelepe so naše planine, da letuje v počitniškem domu »Zingerca« že tretja partija dijakov in dijakin. Bilo jih je okoli 300. Zabreška in Selska planina bo kmalu prekosila Sv. Križ nad Jesenicami. Lepa je ta kolonija. Gospod pisatelj Fr. S. Finžgar ima tam kočico s kapelico, kjer daruje sveto mašo. Pravijo, da bo prihodnje leto zgrajenih še več koč.

Tudi mi praznujemo letos jubilej. 30 let je, kar smo ustanovili svoje prosvetno društvo. Jubilej proslavimo v septembru, kamor vas že sedaj vabimo. Spored proslave objavimo pozneje.

15. avgusta popoldne ob 15. uri bomo blagoslovili novi vodovod Selo-Zabreznica. Načelniku gospodarskega oddelka g. Dolžanu Matiji smo zelo hvaležni. Banská uprava nam je dala Din 65.000.—, higijenski zavod pa Din 20.000.—. Tudi Vzajemna zavarovalnica nam je naklonila podporo. S kulukom vred bo stal vodovod Din 200.000.—. Čast in hvala vsem delavcem in podpornikom.

Bog nas varuj hude ure. 7. avgusta je udarila strela v kozolec gospoda Anderla. Le vrhim gasilec vaščanom se moramo zahvaliti, da ni požar zajel celega kozolca. Pogorele so tri brane. Zavarovano ni bilo.

Pojma »praktičen katolik« na Irskem ne poznamo, je dejal predsednik svobodne Irske, de Valera, na skupščini Zveze narodov v Ženevi. Na Irskem je za vsakega katoličana samoposebi umevno, da izpolnjuje svojo versko dolžnost. Tam smo prepričani, da more prinesiti samo katolicizem narodom socialni mir.

Fare in kraji v radovljiškem okraju dopisujte v list »Na mejah«!

Vendar enkrat!

Pravilnik za volitve v
Bratovske skladnice

Že leta 1933 so bila izdana sedanja pravila bratovske skladnice. Danes po 3 letih še nimamo pravilnika o volitvah v bratovske skladnice, kakor to predvideva § 19 pravil, čeprav je funkcijska doba delegatov že potekla. Kakor pa poročajo časopisi, se je koncem meseca julija vršila v Belgradu razprava med zastopniki vlade in del. zbornice ter se je v pretežnih važnejših vprašanjih dosegel sporazum, v katerem so strokovne organizacije in del. zbornica uveljavile svoje predloge. Po tem pravilniku se bodo bodoče volitve vršile na proporcni sistem. Prav je tako, če zahtevamo demokracijo od drugih, jo moramo predvsem uveljaviti v svojih ustanovah. Pričakujemo, da bo pravilnik v najkrajšem času priobčen v uradnem listu. — Pripominjamo, da pri jeseniški bratovski skladnici delavski organizaciji, ki sta bili doslej v manjšini (JSZ, NSZ), na vodstvo nista imeli nikakega vpliva. V najčistejšo demokracijo zaljubljeni marksizem si je to čisto zase pridržal. Sedaj bo tudi tu drugače, kakor je že marsikje.

Kritika

Nekaj misli k našemu
prosvetnemu delu.

(Nadaljevanje)

K izbiri programa na našem odru bi rad pripomnil tole. Več ali manj je bila ta izbira posrečena, vendar je manjkalo notranje vezi, ki bi vezala predstave preteklega sezone v neko zaokroženo celoto. Ta notranja vez naj bi bila ideja, ona ideja, katero hočemo z vsem našim prosvetnim delom tudi v javnosti uveljaviti, katero mora naš oder zasledovati, ako hoče služiti prosveti in srčni kulturi.

V pretekli sezoni smo videli, da so bile operete ponavljane neprijetno večkrat (celo sedemkrat), dočim je pri prvi ponovitvi res lepe in globoke ter tudi dobro podane drame (Praznik cvetočih češenj) zijala v dvorani praznina. Publika se danes rada ustavlja ob lahkih, po večini brezidejnih in plehkkih operetih, kar je dokazal obisk. Ako k pogostim operet. predstavam dodamo še nekaj, ne ravno dobrih, veseloiger, moramo priti do zaključka, da k pravi prosveti in srčni kulturi oder v pretekli se-

Stanovanjski problemi

Znižanje stanovanjskih najemnin

Na Jesenicah so se najemnine stanovanj zvišale od začetka svetovne vojne do danes za 135%, najemnine trgovskih, obrtnih in drugih lokalov pa za 190%.

Porast najemnin je povzročilo:

1. Največ pomanjkanje stanovanj.

a) Ker je porast prebivalstva jeseniške občine in doseljenost raznih tujcev, kakor uradništva, obrtništva, trgovstva in drugih nesorazmerno večji v razmerju z gradnjo novih stanovanjskih hiš.

b) Vsako leto po svetovni vojni bi se moralo zgraditi minimalno 35 dvostanovanjskih hiš. Faktično pa je bilo zgrajenih po preobratu pa do danes skupaj 230 stanovanj. Torej najmanj za 294 družin premalo in to samo za prirastek domačinov, neupoštevajoč tujih doseljencev, ki stanovanjsko krizo na Jesenicah v največji meri še povečujejo in s tem tudi porast najemnin.

Tako je KID, ki zaposluje danes v jeseniški tovarni od svetovne vojne leta 1914 nad 45% več delavstva in k temu primerno tudi uradništva, zgradila v tem razdobju samo 7 primitivnih barak s 57 enosobnimi družinskimi stanovanji, v katerih živi okoli 15% po dve in tudi po več družin v enem samem enosobnem stanovanju, t. j. po 10 do 15 ljudi skupaj.

Zaradi pomanjkanja stanovanj in visokih najemnin je zelo mnogo družin prisiljenih stanovati izven teritorija občine Jesenice, v okoliških občinah od Rateč do Kranja.

Delavski sloji so si skušali na razne načine pomagati. Tako je pretežna večina zgoraj omenjenih stanovanj zgrajenih s težkimi prihranki in odtrgljaji od ust, dočim ostali poklici z malimi izjemami niso skoraj nič gradili. Tako tudi ni gradila ne občina in ne država. V privatnih stanovanjih stanuje trenutno sedemnajst družin državnih železničarjev in razen enega tudi vsi občinski uslužbenci. Prav v zadnjem času pa je Kranjska industrijska družba pokazala najboljšo voljo. Hotela je še v tekočem letu zgraditi več večjih objektov, žal pa je med tem prišel iznenada zastoj in tako bo zopet treba čakati na boljše čase. Pač pa je tovarna KID pokazala dobro voljo v tem, da daje svojim delavcem cenena stavbna zemljišča in posojilo po izredno nizki ceni.

2. Na porast najemnin vpliva tudi splošna druginja vseh življenjskih potrebščin, ker je na Jesenicah absolutno najdražje v državi.

3. Davčna bremena.

a) Pri novih hišah se je davčno breme zvišalo s tem, da so se jim zakonite davčne olajšave, ki so bile v veljavi ob času gradnje in katere so graditelji novih hiš le nekaj let uživali in z njimi kalkulirali mezde. Davčne olajšave so bile skrajšane za krajšo dobo let, poleg tega pa so lastniki novih hiš z davčno olajšavo plačevali v začetku le 3, pozneje 6 in sedaj že 12% državnega davka, tako da so sedaj oproščeni le še samo avtonomnih doklad. To izvajanje sprememb v škodo novih hišnih posestnikov iz naslova zakona o drž. neposrednih davkih je največ prisililo iste na zvišanje najemnine ter tako so le-ti zopet prevladali svoje breme na najemnike.

4. Zelo vpliva na porast najemnin previsoka obrestna mera posojil in prekratka amortizacijska doba, s katero se po sedanji praksi graditelji sicer prostovoljno zavežejo, čim prej poravnati svoj dolg, ki pa ga zopet hočejo prevladati na najemnika z zvišanjem najemnine.

So tu še razni drugi vzroki, kot n. pr. lakomnost, skrb za negotovo bodočnost z ozirom na morebitni zastoj ali skrčenje obratovanja tovarne KID itd.

Današnje najemnine so približno: V starih hišah mesečno: 1 sobno od 100 do 250 Din; 2 sobno od 250 do 400 Din. V novih hišah mesečno: enosobno od 150 do 350 Din; 2 sobno od 350 do 500 Din; 3 sobno od 500 do 800 Din. Trgovski lokali: V starih hišah mesečno: 1 sobni od 350 do 700 Din; 2 sobni od 500 do 1000 Din. V novih hišah mesečno: 1 sobni od 350 do 500 Din; 2 sobni od 750 do 1500 Din. Obrtni lokali: V starih hišah mesečno: 1 sobni od 200 do 600 Din; 2 sobni od 500 do 1200 Din. V novih hišah mesečno: 1 sobni od 200 do 600 Din; 2 sobni od 500 do 1200 Din.

Cene stanovanj na Jesenicah so nesorazmerno previsoke, zlasti ako bi hoteli primerjati po kvadraturi stanovanjske ploskve in udobnosti v primeru s stanovanji drugod.

Kako rešiti to krizo? — Predlog: O načinu, kako rešiti vprašanje zakonitim potom, se glasi:

Čl. 1.

Prisili naj se vsa večja podjetja, da morajo za svoje delojemalce graditi potrebna higijenska stanovanja, brez ozira na naslov.

Čl. 2.

Vsa podjetja naj nudijo svojim uslužbencem na razpolago sredstva v obliki cenjenih stavbnih parcel in dolgoročno nizka posojila, ako že ne brezobrestna za gradnjo stanovanjskih hiš.

Čl. 3.

Zakon o neposrednih davkih naj se popravi tako, da bodo davčna oblastva vezana, ako se napovedovalcu zgradarine ne more dokazati nepravilnost prijave ali zatajo višine najemnine, obdavčiti stanovanje po dejanski napovedi. (Saj niso redki hišni gospodarji, ki svojim najemnikom dajejo stanovanje v isti višini kakor pred svetovno vojno, dasi morajo tako sami prispevati za najemnikovo stanovanje, ker jim davčna uprava stanovanje oceni poljubno, ne ozira se, da gospodar ne dobi toliko za najemnino, temveč pravi davčna uprava, da se je stanovanje ocenilo tako, ki ga plačuje najemnik N. N. za slično stanovanje. S tem bi se onemogočil pritisk davčnih uprav posredno po gospodarju na povišanje najemnine. Ker se po dosedanji praksi oceni stanovanje kar najvišje, ne ozira se na faktično vplačano najemnino.

Vzpostavi naj se prvotne davčne olajšave za nove hiše z razliko, da se karentna doba davčne olajšave podaljša od 10 do 20 let.

Čl. 4.

Obrestna mera naj se za posojila zniža in izenači z državnimi denarnimi zavodi, ki se pečajo z zbiranjem in upravljanjem prihrankov, t. j. s Poštno hranilnico in Drž. hipotekarno banko, posebno glede davkov, taks, pospešenega sodnega postopka, kreditiranja pri Narodni banki. (To očitno favoriziranje državnih denarnih zavodov, ki konkurirajo privatnim denarnim zavodom, je gotovo škodljivo za narodno gospodarstvo.) Ker ako se izenači, se bo s tem dala možnost, da se bo denar koristno nalagal v domačih denarnih zavodih, kjer bo pod ugodnejšimi pogoji na razpolago v kraju samem. Tako bi bilo posojilojemalcem omogočeno dobiti hitreje posojilo. Navzlic krizi je vendar mnogo takih, ki držijo de-

nar doma zgolj iz nezaupanja, s tem pa se po nepotrebnem in neracionalno trati narodno premoženje.

Amortizacijski rok danih posojil v svrhu gradnje stanovanj naj se uredi po gotovem sistemu, oziraje se na finančne možnosti graditelja, ki pa mora biti sorazmerno daljši kot je dosedaj v praksi. V zvezi z daljšim amortizacijskim rokom se zlasti poudarja potreba podaljšave dobe davčne olajšave.

Obstoječim privatnim denarnim zavodom in zadružništvu naj se omogoči posojilo pri Državni hipotekarni banki.

Čl. 5.

Maksimirajo naj se cene stanovanj. a) Najemnine stanovanj in lokalov v starih hišah iste kategorije ne smejo biti višje od najemnin izpred svetovne vojne, seveda v zlati valutni vrednosti. b) V novih povojnih zgradbah cene stanovanj in lokalov, z ozirom na stvarne gradbene stroške čisti donos, najemnine, t. j. čista renta v zgradbo

30. avgusta vsi na Jerenice!

Fantje in dekleta, za enoten nastop enotno nošo. Pridno vadite gimnastične vaje. Okraja Kranj in Škofja Loka se že marljivo pripravljata.

Narodne noše — na tekme!

Gorje, Dovje, Zabreznica, Rateče, Bohinjska Bela, Kropa, Kamna gorica, pripravljajte simbolične skupine za spreved in zborovanje.

Za ljudsko petje prinesite s seboj kongresne knjižice.

Priglašajte udeležbo pripravljalnemu odboru in vprašajte istotam!

vloženega kapitala ne sme biti več kot 4%. c) Eventualni prestopki bi se morali kaznovati, zlasti prekoračenje maksimalnega cenika po zakonu o pobijanju draginje življenjskih potrebščin in brezvestne špekulacije.

Delo delavca življenje

Delo je človeku dolžnost. Vestno vršiti dolžnost je človekova čast. Komur ure življenja ne potekajo brez haska, kdor ustvarja nove vrednote, bodisi duhovne ali materialne, v ustvarjanju najde polnost, bogastvo, vsebino življenja na zemlji. Zato ne delamo samo zaradi zaslužka, zaradi borne skorje kruha, ampak zaradi dela samega, zaradi njegove vrednosti, ki nam prinaša čisto svojevrstno plačilo veselja, da je nekaj narajeno in da smo mi tisti, ki smo naredili.

V delo dober človek ne položi samo svoje želje po zaslužku, da bi z njim mogel nakupiti telesnih dobrin, ampak nekako samega sebe, svojo dušo in srce.

Osebnost v delu je za delavca več kot samo zunanji lik, ki je nastal pod njegovimi rokami. Rekel bi, da kakor Bog živi v človeški duši, ki jo je ustvaril, tako človek sam in njegova duša živita v njegovih delih.

Zato na primer je tako velika razlika v šopku cvetlic, ki si ga kupil na trgu, in v šopku, ki si ga zbral na svojem vrtu in ki je rasel pod skrbno nego tvojih rok. Zato ljubi dekle veliko bolj, kar si sama stke, uveže in sešije, kakor kar prodaja trgovina, čeprav je morda drugo za samo oko in prakso boljše kot njen lasten proizvod. — Dekle je v slednjem slučaju v obleko odeta, a v obleki ona sama ne živi.

Delo je več, kakor kar vidimo. Delo ima tudi nevidno dušo onega, ki ga je ustvaril. Osebnost človeka je na njem.

Res da je delo ob stroju izgubilo mnogo neposrednosti v odnosih med delavcem in obdelovano snovjo. Odnosaji so postali bolj abstraktni. Zrastla pa je, ali bi vsaj morala z duševnim obzorjem človekovim abstraktnost, neposrednost objemajoča spoznavna moč človeka — delavca — stvaritelja.

Tako glejmo delo, da mu bomo dajali dolžno čast — svoje in tuje delo.

Kaj je spominček, ki mi ga je dala mati, sestra, brat, nevesta. Nič ni. Par dinarjev velja. A vendar mi je drag: v njem živi mati, sestra, brat, nevesta. — Kaj je kozarček za žganje. Majčkeno steklo. Nič ni. In vendar sem bil žalosten, ko ga je delavec, izmed voditeljev delavskih organizacij eden, v prešernosti zgrabil in vrgel ob steno, da se je razletel v črepinje. Plačam ga in v redu, si je mislil. Jaz pa sem si mislil, ko bi samega sebe spoštoval, borec za delavske pravice in žuljeve roke sodelavcev, bi se morda spomnil, da so tudi v tem kozarčku stvariteljske delavske sile. Ne bi ga razbil, nalašč iz prešernosti nikoli ne! Človek živi v slehernem delu, diha njegovega duha je v njem, del bogastva njegove osebnosti, njegovo veselje, njegova čast.

Tako mora gledati na delo delavec, v tej luči ga mora videti podjetnik. Ob takem motrenju stvari bodo tudi čisto drugi medsebojni odnosi med delavstvom samim in pravičnejši med podjetnikom in delavcem.

Vrnimo delu pravo čast, notranjo vrednoto, vrnimo mu življenje.

Iz časti dela bo rastlo novo tovarištvo, pravičnejša razmerja, več dobrote in v sili in stiskah delavstva borbe na višini, katerih vsebina ne bo zgolj vprašanje kruha, ampak zadoščenje pogaženi človeški časti, ki ni še nikoli ostala neka znovana. Kdor namreč delu dela krivico, dela jo nam samim, ker je delo naša lastna podoba, odtisi naše duše, našega življenja. Kdor s krivico ubija delo, ubija nam življenje in nase kliče jezo neskončne Pravice.

Ni vreden katoličan,
komur nič za skupnost ni!

zoni ni veliko pripomogel ali zelo malo. Nikakor nočem s tem trditi, da ne sme oder nuditi tudi nekaj samo za zabavo in če je s takimi predstavami združen še dober gmoten uspeh za društvo, so tudi deloma opravičljive.

Vendar s tem oder izgublja poslanstvo, ki ga ima, ker se z ozirom na dober obisk da v izbiri programa voditi publiki, mesto da bi bil oder vodnik in učitelj publike. Nemški pesnik in dramatik Schiller je rekel, naj bo teater moralna ustanova, podana v umetnosti. Bistvo gledališča v tem smislu lahko zasledujemo v vsej kulturni zgodovini, od starih grških dram, preko srednjeveških misterijev do najmodernejših del in gibanja našega novega ljudskega odra, saj je gledal. predstava eden najneposrednejših vzgojnih faktorjev. Naloga umetnosti, naloga vsake predstave, tudi diletantske, je v tem, da izrazi neko idejo, neko misel, ki je vsebina dela. Vse drugo je oblika; oblika je lahko povest ali roman, — lahko tudi slika — pa tudi drama ali komedija. Ali je oblika, — recimo cel potek predstave, podan umetniško ali ne, za naš podeželski oder ne more in ne sme biti prvo in glavno. Prvo in glavno je pač misel, ideja, ki se kot rdeča nit vleče skozi celo predstavo. Ta ideja mora biti v skladu s cilji, katerim je naš oder namenjen: da s predstavami širi srčno kulturo in moralno in umsko dviga našega delavca, obrtnika — in ne izvzajem — tudi inteligenta.

Ko vidimo, da se na vseh poljih sodobnega življenja lomi in ruši staro in ustvarja novo, današnjemu času primerno, je tudi naš oder poklican, da neha z nekakim capljanjem za malomeščansko publiko in čitalniškimi tradicijami in skuša iskati in uveljaviti nove smeri za naš ljudski teater, ki bo slovenski in katoliški.

Bog nas tepe zaradi naše lenobe. — Samo v delu je naša rešitev.

Turisti, izletniki!

Razne delikatese kakor tudi različne sire, ogrske salame i. t. d. dobite po nizkih cenah v delikatesi

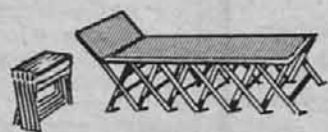
Anton Vilman, Jesenice

Gospodsvetska št. 10, poleg Bate

FOTO

Priporoča se

trgovina in parfumerija
Justi Rozman, Gospodsvetska cesta 17

Toma Jeglič

mizarstvo

Radovljica

Postelja za vse: obenem klopca. - Potrebna za vsako hišo, sanatorije, počitniške domove, planinske kočice. Mizna postelja za auto-vožnje, za mala stanovanja kakor za vsako hišo. Vse vrste vrtnih stolov in miz.

POGAČNIK JOSIP

Jesenice, Gosposvetika cesta 20

•
priporoča čevlje lastnega izdelka.
Dobro blago - trpežna izdelava.

**Hranilnica in
posojilnica
na Jesenicah**

obrestuje vse vloge
do najvišje v zakonu
določene meje.
Nove vloge izplačuje
vedno promptno.

ZA ELEKTRIKO

Vam nudi
vse najugodnejše

JOŽE MARKEŠ, JESENICE

Telefon števil. 605

Mesarija in prekajevalnica

Anton

Hočevnar
na Jesenicah

(Hotel Paar)

Frigidaire (hladilnica), delavnica z najmodernejšimi stroji na električni pogon. Priporoča cenjenim odjemalcem svojo bogato zalogo svežega in prekajenega mesa, istotako različnih klobas in salam za narezke.

Turlitovski proviant v konzervah in divjačina. Po naročilu dostavljam na dom.

Ceneno in dobro prehrano, vina na debelo in drobno dobite in kupite najugodnejše v

**LJUDSKI
KUHNJI**

**JESENICE
KREKOV DOM**

MODNO KROJAŠTVO

Matko Vovk, Jesenice, Obrtniška ul. 7

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela

Vzorci blaga za jesen in zimo že došli. — Točna postrežba, cene zmerne!

**Dijakinje
meščanske šole**

sprejme v celotno oskrbo

Mladinsko zavetišče
Jesenice, Krekov dom